

VERSLAG VAN DE
LEERSTOEL ONDERWIJSARBEIDSMARKT

Kwantiteit en kwaliteit van leraren op de arbeidsmarkt
2019

Prof. dr. Frank Cörvers
Prof. dr. Marc van der Meer
Tilburg, januari 2020

Inleiding

De Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt is gevestigd aan de Universiteit van Tilburg. De leerstoel wordt ingevuld door de bijzonder hoogleraren prof. dr. Frank Cörvers en prof. dr. Marc van der Meer. Beiden zijn voor 0,2 fte in dienst bij de Stichting Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt, en verbonden aan Tilburg University/Tilburg Law School.

Afbakening onderzoeksgebieden

De onderwijsarbeidsmarkt kent zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve dimensie. Beide zijn nauw met elkaar verbonden. De onderzoeksgebieden van beide hoogleraren zijn onderverdeeld naar beide dimensies. Frank Cörvers richt zich in het bijzonder op de kwantitatieve invalshoek, waarbij het vooral gaat om arbeidsmarkt vraagstukken als vraag naar en aanbod van leraren, lerarentekorten, imago van de beroepsgroep, mobiliteit, vergrijzing, beloning, motivatie, arbeidsproductiviteit, etc. Marc van der Meer is vooral gericht op de kwalitatieve invalshoek, waarin vraagstukken als opleiding en professionalisering, lerarentekort, leven lang leren en kwaliteit van de arbeid centraal staan, met extra focus op het middelbaar beroepsonderwijs. Als uitgangspunt voor de terugkoppeling naar beleid en het contact met het onderwijsveld staat voor beide bijzonder hoogleraren voornamelijk vooral de [Lerarenagenda](#) van het Ministerie van OCW centraal.

Meerjarenagenda Leerstoelen CAOP

De Leerstoelen verbinden wetenschap met beleid en praktijk en werken vanuit een gezamenlijke meerjarenagenda die in 2018 is geactualiseerd en loopt tot en met 2021: “Transformaties en verschuivingen in het publiek domein. Consequenties voor kwaliteit van arbeid en arbeidsverhoudingen”. Deze agenda vormt (mede) het kader voor activiteiten.

In de meerjarenagenda komen de algemene ontwikkelingstendensen in het publieke domein tot uiting in drie centrale spanningsvelden op verschillende niveaus:

1. Effectiviteit versus legitimiteit van overheidshandelen (de verhouding tussen overheid en burger);
2. Zekerheid versus flexibiliteit in arbeidsverhoudingen en personeelsbeleid (de verhouding tussen werkgever en werknemer);
3. Decentralisatie versus integraliteit van bestuur (de verhouding tussen de verschillende bestuurlijke niveaus);

De drie spanningsvelden komen op verschillende manieren terug in de activiteiten van en de relaties tussen de vijf leerstoelen.

De Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt heeft in de gezamenlijke meerjarenagenda als missie / visie geformuleerd:

“Uitstekend opgeleide en gemotiveerde leraren, schoolleiders, bestuurders en onderwijsondersteunend personeel geven de beste kans op het bieden van innovatief en hoogwaardig onderwijs voor onze jongeren, ons kapitaal voor de toekomst”.

Indeling werkzaamheden

De werkzaamheden van de hoogleraren zijn ingericht conform de doelstellingen van de leerstoel en hebben betrekking op onderwijs, onderzoek en de platformfunctie.

Onderwijs

Beide hoogleraren hebben hun expertise gedeeld via workshops, lezingen, moderatie en expertmeetings, zowel georganiseerd door het CAOP als door verschillende andere instanties.

Onderzoek

Beide hoogleraren hebben het afgelopen jaar onderzoek verricht. Naar aanleiding daarvan zijn meerdere artikelen verschenen in boeken, tijdschriften en in de media.

In 2015 is een promovenda aangesteld die onderzoek doet naar het thema flexibele arbeidsrelaties in het onderwijs. De AiO is formeel aangesteld bij de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt, en draagt bij aan de kennisagenda van de hoogleraren. Momenteel werkt de promovenda in deeltijd verder aan het proefschrift.

Activiteiten vanwege de platformfunctie

De leerstoel vervult een onderzoekrol en een platformfunctie voor kennisuitwisseling en kennisverspreiding op het terrein van de onderwijsarbeidsmarkt. In samenwerking met het CAOP, maar ook met andere kennisinstellingen worden bijeenkomsten georganiseerd die van belang zijn voor de kennisdeling en uitwisseling tussen wetenschap, beleid en praktijk.

"Onderwijs aan het werk. Analyses, feiten en visies over werken in het onderwijs"

Op 30 mei 2018 heeft de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt de publicatie "*Onderwijs aan het werk. Analyses, feiten en visies over werken in het onderwijs*" gepubliceerd. De hoofdthema's van de publicatie zijn de basis voor de programmering van de kennisactiviteiten:

I - Arbeidsmarkt voor leraren

II - Leraarschap

III - Arbeidsverhoudingen in het onderwijs

IV - Arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden in het onderwijs

V - Professionalisering in het onderwijs

VI - Productiviteit en mobiliteit in het onderwijs

Eind 2019 zijn de voorbereidingen voor de volgende editie van 'Onderwijs aan het werk' gestart. Deze editie verschijnt voorjaar 2021.]

In 2019 werden op onderstaande thema's gezamenlijke expertmeetings georganiseerd en bijgedragen aan langer lopende projecten:

15 januari 2019, Techniekdocenten en de tekorten, o.l.v. Marc van der Meer

11 maart 2019, Ruim baan voor leraren

6 mei 2019, Personeelsbeleid en professionalisering in het vo

4 juli 2019, De Staat van het Onderwijs 2019

18 september 2019, Professionalisering en regeldruk

19 november, Werkbijeenkomst 'De Staat van het Onderwijs'

26 november, Promovendi presenteren onderzoek over leraren, o.l.v. Frank Cörvers

10 december, Kennisinfrastructuur voor het onderwijs, o.l.v. Marc van der Meer

Netwerken

In het kader van het ontwikkelen van de kennisfunctie en het netwerk onderhoudt de leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt contacten met verschillende organisaties zoals:

- Kenniscentrum CAOP en het daaraan gelieerde CAOP Onderzoek
- De andere door het CAOP ondersteunde leerstoelen
- Verschillende directies bij het ministerie van OCW
- Tilburg University / Tilburg Law School waar de leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt is ondergebracht, sinds november 2018: de afdeling Sociaal recht en sociale politiek van Tilburg Law School, met samenwerking met het Tilburg Institute for Governance.
- Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt van de School of Business and Economics (SBE) van de UM, en in relatie hiermee ook de Academische Werkplaats Onderwijskwaliteit
- Institute for Transnational & Euregional Cross Border Cooperation & Mobility (ITEM) van de Faculty of Law aan de Universiteit Maastricht
- TIAS School for Business and Society van de UvT en TUE
- Onderwijsraad
- Inspectie van het Onderwijs
- SER, CPB en andere onafhankelijke adviesorganen
- Onderzoeksinstituten als Regioplan, Ecorys, TNS Nipo, Centerdata, IVA Onderwijs en het Welten-instituut (Onderzoekscentrum voor leren, doceren en technologie) van de Open Universiteit
- Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)
- PO, VO en MBO Raad
- De vakorganisaties en beroepsverenigingen van docenten
- Expertisecentrum NEIMED over demografische transitie van de Open Universiteit en Zuyd Hogeschool
- NIDI
- het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (AIAS)
- De afdeling Life Long Learning en de faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen
- Het lectoraat Beroepsonderwijs van de Hogeschool Utrecht en het Expertisecentrum Beroepsonderwijs, ebo

Overig

De hoogleraren verzorgen ook individueel lezingen, interviews, publicaties, dragen bij aan onderzoek, publiceren in dagbladen en vakbladen en delen op andere manieren kennis, ook via sociale media. Zij worden veelvuldig geraadpleegd door bijvoorbeeld ministeries, beroepsverenigingen en andere kennisinstellingen.

Met de onderzoekadviseurs van het CAOP is overleg over mogelijkheden van (gezamenlijk) onderzoek. Er is uitwisseling van kennis op verschillende thema's van het vakgebied van de

(onderwijs)arbeidsmarkt, methoden en technieken van onderzoek, etc. Het betreft onder meer de thema's waarover ook expertmeetings zijn verzorgd, zoals bijvoorbeeld 'Lerarentekort', 'loopbanen en professionalisering', 'Anders werken, anders organiseren in het onderwijs'.

Verslag prof. dr. Frank Cörvers

Frank Cörvers combineert zijn bijzondere leerstoel *Onderwijsarbeidsmarkt* (0,2 fte) met zijn rol als programmaleider *Menselijk Kapitaal in de Regio* en MT-lid bij het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) aan de Universiteit Maastricht (0,4 fte). Binnen dit programma vervult hij bovendien de leerstoel *Demografische Transitie, Menselijke Kapitaal en Werkgelegenheid* aan de Universiteit Maastricht. Daarnaast is hij wetenschappelijk directeur of Graduate School of Business and Economics (GSBE) aan de UM (0,4 fte). Tot slot is hij toezichthouder aan Zuyd Hogeschool, waar ook enkele lerarenopleidingen worden aangeboden.

Het onderstaande overzicht betreft onderzoek, presentaties en media-uitingen van het afgelopen jaar die gerelateerd zijn aan de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt. In veel van het arbeidsmarktonderzoek dat Cörvers uitvoert, is de onderwijsarbeidsmarkt een segment van de publieke sector waaraan hij in het kader van de leerstoel extra aandacht besteedt.

Publicaties

- F. Cörvers, S. Vermeulen (2019), *Naar een database van studenten en afgestudeerden van de Radiant Lerarenopleidingen Basisonderwijs (PABO)*, ROA-R-2019/8, Maastricht University.
- J. Lubberman, F. Cörvers, S. Duysak (2019), *Van ambitie naar praktijk, Ontwikkeling strategisch personeelsbeleid in het VO*, Eindrapport, Publicatienr. 19006, Regioplan/ROA, 2 april, Amsterdam.
- F. Cörvers en D. de Graaf (2019), *Geef leraren een grotestedentoeslag* - Opinie De Volkskrant - 29 september.

Lezingen

- F. Cörvers, (2019). De arbeidsmarktpositie van leraren: cycli, trends en (on)gewenst beleid op de onderwijsarbeidsmarkt. Key Note Paper presented at Onderwijsresearchdagen 2019, Heerlen.
- F. Cörvers, Personeelsbeleid en professionalisering, Leerstoel OAM, Expert meeting, Den Haag, 6 mei 2019.
- Frank Cörvers, Leerstoel OAM, Ruim baan voor leraren: reflectie, Expert meeting, Den Haag, 11 maart 2019.
- Frank Cörvers en Marc van der Meer, Onderwijs aan het werk- de werking van de onderwijsarbeidsmarkt, CAOP-leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt, Min OCW, Den Haag, 7 februari 2019
- Frank Cörvers, De arbeidsmarktpositie van leraren: cycli, trends en (on)gewenst beleid op de onderwijsarbeidsmarkt, Bestuur Leerstoelen, 11 september 2019

Media

- [Waarom het lerarentekort voorlopig nog niet voorbij is - Frank Cörvers - Nos.nl - 30-01-2020](#)
- [Scholen de stad uit \(en andere radicale oplossingen voor het lerarentekort\) - Frank Cörvers - NOS - 27 November 2019](#)
- [Waarom leraren niet blij zijn met 460 miljoen - Frank Cörvers - NRC.nl - 6 November 2019](#)
- [Crisis in het onderwijs door lerarentekort - Frank Cörvers - 1Vandaag - 4 November 2019](#)
- [Basisscholen laten het geld weer rollen - Frank Cörvers - Trouw - 19 September 2019](#)
- ['Prestaties leerlingen gaan achteruit door lerarentekort' - Frank Cörvers - 14 September 2019](#)
- [De leraar is ook per uur te huur - Frank Cörvers - Trouw - 4 September 2019](#)
- [Veel maatregelen, maar nog lang niet genoeg leraren - Frank Cörvers - NRC - 22 August 2019](#)
- [Geef vluchtelingen een kans - Andries de Grip - Dagblad De Limburger - 22 August 2019](#)
- [Dilemma lerarentekort: lagere opleidingseisen of minder leerkrachten? - Frank Cörvers - Algemeen Dagblad - 2 August 2019](#)
- [Hoe een zij-instromer geen zij-uitstroomer wordt - Frank Cörvers - BNR Nieuwsradio - 4 March 2019](#)
- [Medewerkers banken en verzekeraars krijgen hulp bij overstap naar onderwijs - Frank Cörvers - Hoger Onderwijspersbureau - 12 February 2019](#)
- [Het hele onderwijs gaat staken: 'Te veel staken werkt averechts' - Frank Cörvers - Trouw - 9 January 2019](#)

Verslag prof. dr. Marc van der Meer

Marc van der Meer is bijzonder hoogleraar Onderwijsarbeidsmarkt sinds 1 maart 2013. Hij is tevens als onafhankelijk wetenschappelijk adviseur in deeltijd aangesteld bij de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs-Bedrijfsleven (S-BB), voor 0,4 fte (tot en met 30 april 2020).

In dit verslag worden de belangrijkste externe activiteiten gemeld. Van diverse activiteiten zijn regelmatig ook verslagen, brochure of video's gemaakt. Op deze wijze is de platformfunctie van de leerstoel verder verstevigd.

Onderzoeksaanvraag

In najaar 2018 is een dubbele onderzoeksaanvraag gehonoreerd voor de opzet van a. een Onderzoekswerkplaats en b. een Community of Practice, beiden met het thema 'Gepersonaliseerd leren met ict'. Belangrijkste partners; Kenniscentrum Leren met ICT (Marijke Kral en Pierre Gorissen HAN); ROC de Leijgraaf (John Schobben); en een groot aantal mbo-scholen. Bij de CoP is ook Kennisnet en Sambo-ICT van de MBO Raad een samenwerkingspartner. Het project loopt tot najaar 2020. In najaar 2019 is ook een Sprongaanvraag gehonoreerd met dit netwerk.

Publicaties in 2019

Boer, N.I., M. van der Meer, S.Stuivenberg en H.Timmermans (2019), *Samen werken aan perspectief*, Den Haag: CAOP.

Hemerijck A. en M. van der Meer, (2019), *Polderen in de 21^e eeuw: publiek rekenschap gevraagd!* Essay opgenomen in: Min SZW, Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Hemerijck A. en M. van der Meer, (2019), Naar een sociale investeringsagenda in de polder. In *Socialisme en Democratie*.

Meer, M. van der en Y. van der Steenhoven (2019), 'Sociale innovatie in de veiligheidssectoren, in J.Uijlenbroek en Z. van der Wal (red), *Stand van de ambtelijke dienst*, Den Haag: CAOP, 91-108.

Meer, M. van der en K.Vos (2019) *Vijftig jaar arbeidsverhoudingen*, Inleiding in Themanummer Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, nr.3, 233-235.

Meer, M. van der en W.Brinkman (2019), *De geleidelijke normalisering van de publieke arbeidsverhoudingen- het sctorenmodel na 25 jaar*, in: Themanummer Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, nr.3., 279-297.

Meer, M. van der (2019), *De beschutte publieke ruimte- De Nederlandse vereniging voor arbeidsverhoudingen (1968-2018)*, in: Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, 298-300

Meer, M., E.Smit en K.Vos (2019), 'Wankele evenwichten in de overlegeconomie, oorzaken en ontwikkelingsrichtingen', in: *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 336-342.

M. van der Meer, I.Orbon, Groen, M. van Santvoort en E.Dingemans, (2019), '*Samenspel tussen sector en regio: naar een betere match van vraag en aanbod op de Brabantse arbeidsmarkt*', 's-Hertogenbosch: SER Brabant.

Meer, M. van der (2019), *Assessment of the PPPs effectiveness*, in: European Training Foundation, Public private partnership for skills development, A comparative analysis form the governance perspective, Turino: ETF, 45-54. Draft chapter 4.

Meer, M. van der (2019), *Excelsior- sound statistics in cooperation with the chambers of commerce in Italy*, in: European Training Foundation, Public private partnership for skills development, A comparative analysis form the governance perspective, Turino: ETF, 56-60. Draft

Meer, M. van der (2019), *The Netherlands: 160 centres of public-private partnership in MBO and HBO*, in: European Training Foundation, Public private partnership for skills development, A comparative analysis form the governance perspective, Turino: ETF, 60-69. Draft

Meer, M. van der (2019), *The education office of oil-related trades (OOF) in Norway*, in: European training foundation, Public private partnership for skills development, A comparative analysis form the governance perspective, Turino: ETF, 70-73. Draft

Pulginano V., F.Hendrickx, M. van der Meer (ed) 2019. *Industrial relation in the low countries: Belgium and The Netherlands, part IV*, in: V.Pulignano en Hendrickx (ed) 2018) Employment relations in the 21th century, Bulletin of comparative labour relations, Wolters Kluwer, 241-290

Pulignano V., F.Hendrickx and M. van der Meer (2019), *Social dialogue in the low countries: institutional reconversion and legal challenges in Belgium and the Netherlands*. in: V.Pulignano en Hendrickx (ed) 2018) Employment relations in the 21th century, Bulletin of comparative labour relations, Wolters Kluwer, 243-263.

Onderzoekspamflet MBO Raad (geschreven met Eva Voncken)

Bijna afgeronde bijdragen:

Meer, M. van der, L.Spaninks, J.P. van den Toren, L.Oosterwaal en M. van Ginkel (2020), '*Digitalisering in het beroepsonderwijs: hoe wetenschappelijk onderzoek en beroepsonderwijs elkaar (nog moeten) vinden*', Commit/ Birch.

Meer, M. van der, A.Hemerijck, J. Karremans (2020), 'Crisis management through social concertation and constructive opposition in the Netherlands', In: B.Ebbinghaus en T.Weishaupt (ed.), *Social Pacts in Europe*, uitgever nog niet bekend.

Presentaties in 2019 (selectie)

Presentatie en discussie, Ministerie SZW, Publiek rekenschap gevraagd! 19 januari 2019 (met Anton Hemerijck en Alexander Rinnooij Kan)

Presentatie over lerarentekort, provinciehuis Assen (Appo).

Presentatie over Vakmensen gevraagd, 13 maart 2019, provinciehuis Zwolle (SER Overijssel).

Diverse interne en externe presentaties oa. ROC Landstede, Albeda College, ROC van Twente. Nederlandse Vereniging voor Arbeidsverhoudingen. Twee debatten over werkgeversverenigingen in Nederland en Duitsland (D.Oudenijenhuis, mei) en over Stand van cao (E.Koot, G. Groten en Z.Boufangacha juni).

Moderator en deelname aan debat bij Fonds voor de creatieve industrie over de leeromgeving van de toekomst, september 2019.

Masterclass over publiek-private samenwerking, bij vierde internationale techniekconferentie, 10 november 2019, Eindhoven: PSV-stadion.

Bijdrage aan duurzaamheidsconferentie, Amsterdamse Mbo Agenda, Pakhuis de Zwijger, 14 november.

IREC-conferentie Bielefeld, 4-5 September 2019

PME-netwerk, Paper presentatie over pensioen en hervormingen in de publieke sector, en deelname in panel over werkdruk in het onderwijs, Universiteit Utrecht, november 2019.

Talentontwikkeling in Brabant, key-note, Pact Brabant, Oss.

PPP-Assessment, Keynote in Brussels, 4-5 December 2019.

Media (selectie):

Klatter, E. en Meer, M. van der Terugkeer van de pedagogiek in het beroepsonderwijs, bespreking in Scienceguide (favoriet artikel in 2019 volgens redactie).

Bijdragen over Onderzoekspamflet MBO (oa. MBO onderzoeksdag, landelijke practoratendag) en in Scienceguide

Marc van der Meer en Ton Wilthagen, Arbeid en vakbond in de uitverkoop? Brabant Dagblad, 30 april.

Meer, M. van der en R.Baarda (2019), 'Op het verkeerde been- de middenbanen zijn voorlopig een blijvertje', Essay in Scienceguide. 20 september.

Interview over lerarentekort gepubliceerd in Jeugd-vak-werk.

Meer, van der M., I.Orbon, Groen, M. van Santvoort en E.Dingemans, Arbeidsmarkt vraagt om coördinatie, in Eindhovens Dagblad, 28 december 2019.

Gesprek over lerarentekort, in *Ask me everything*, BNR, 6 november.

Diverse interviews in Trouw, AD over lerarentekort en onderwijsstaking.

AVS, 15 video's in kader van project Ondernemend leiderschap, later gepubliceerd in 'Kwestie van doen, ontwikkeling van kinderen kent geen grenzen, 16 januari 2020.

Nevenposities:

- 'Honorary fellow' van het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (UvA) (2009-).
- Voorzitter van de [Nederlandse Vereniging voor Arbeidsverhoudingen](#) (NvA) (2012-).
- Lid van de Raad van Toezicht en voorzitter van de Onderwijscommissie van Esprit-scholen in Amsterdam (2016-).
- Lid van de SER in N.Brabant (2016-).
- Lid van de Raad van Advies van Consortium Beroepsonderwijs (2017-)
- Lid Adviesraad Stichting Techniek en Vakmanschap (2018-)
- Lid curatorium SBI in Doorn (2019-)
- Ambassadeur Leven lang ontwikkelen van het Actieleernetwerk in de zorgsector (2019-)
- Adviseur van de Stichting 'Ieder MBO een practoraat' (2015-)

- Als onderzoeker betrokken bij NRO-onderzoekswerkplaats/ CoP 'Gepersonaliseerd leren met ICT (2018-)
- Lid denktank Toekomst economisch beroepsonderwijs Rotterdam (2019-)

Onderwijs:

Diverse gastcolleges in de Tilburgse Master in European labour law en medeverantwoordelijk voor het bachelor-programma: Markt, overheid en middenveld (met Ton Wilthagen).

Governance:

- 'Honorary fellow' van het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (UvA) (2009-).
- Voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Arbeidsverhoudingen (NvA) (2012-).
- Lid van de Raad van Toezicht en voorzitter van de Onderwijscommissie van Espritscholen in Amsterdam (2016-).
- Lid van de SER in N.Brabant (2016-).
- Lid van de Raad van Advies van Consortium Beroepsonderwijs (2017-).
- Lid Adviesraad Stichting Techniek en Vakmanschap (2018-).
- Adviseur van de Stichting 'Ieder MBO een practoraat' (2015-).
- Adviseur Human Capital Agenda, Helmond (2017-2019).
- Lid onderwijstafel, Lelystad Next level (2018-2019).
- Adviseur MBO-agenda gemeente Amsterdam (2016-).
- Lid denktank Toekomst economisch beroepsonderwijs Rotterdam (2019-).
- Ambassadeur Leven lang ontwikkelen van het Actieleernetwerk in de zorg (2019-).
- Lid curatorium SBI in Doorn (2019-).

Twitter: @marcvdrmeer, Website: marcvandermeer.org